

BRUSSELS ALUMNI

PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

driemaandelijks
7de jaargang nr. 3
oktober 2018
ISSN 2294-7639
P913673
Afgiftekantoor
1099 Brussel X

BAM!

Internationalisering en diversiteit

INHOUD

- 2 Voorwoord
- 3-4 Activiteiten
- 5 Higher Education for the Future
- 6-7 Interview Hendrik Vos
- 8 AIESEC
- 9 CHanGEmakers
- 10-11 Een VUB-alumnus in Ivoorkust
- 12-13 Internationaal humanisme
- 14-15 Humanisme in Zuid-Afrika

COLOFON

Redactie: Jan De Grootte, Jana Peeters, Maya Richard, Jim Van Leemput, Tho, Vincent Punie

Met dank aan Esa Hämäläinen, AIESEC, Lotte Hauben, Jean-Philippe Dieudonné en CAVA voor hun gewaardeerde bijdragen.

V.U.: Nicolas Dutré, Triomflaan 40, 1160 Oudergem

INTERNATIONALISERING IS 'IN'

De Vrije Universiteit Brussel is, net als Brussel, internationaal. Wie over de campus loopt, hoort er alle talen en ziet er alle nationaliteiten. Internationalisering is *in*, volgens velen zelfs een *must*. Maar wat betekent het eigenlijk? In deze editie van de BAM! laten we ons licht schijnen op welke vormen internationalisering zoal kan aannemen.

In dit Brussels Alumni Magazine maken we kennis met de internationale geschiedenis van het humanisme enerzijds, maar ook met het reilen en zeilen van een VUB-alumnus die de Lage Landen heeft verlaten voor het exotische Ivoorkust en met twee aan de VUB verbonden verenigingen die

zich internationaal inzetten anderszijds.

Als magazine voor en door vrienden kunnen we natuurlijk niet achterblijven met enkele analyses omtrent de internationalisering van het onderwijs en in een bredere context: onze maatschappij.

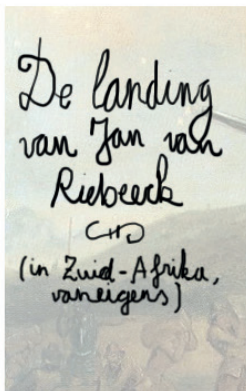
Professor Hendrik Vos van de UGent geeft ons een korte visie omtrent de europeanisering van onze gemeenschap, terwijl de voorzitter van HUMANÉ ons het (economische?) belang van internationalisering uit de doeken doet. Daarmee hebben we onze uiterste best gedaan om voor voldoende literaire afwisseling te zorgen.

Ik kan en wil u niet verhullen dat ik alvast wat de wenkbrauwen moest fronsen bij sommige uitspraken in enkele artikels. Dit is op zich geen slechte zaak, beste lezer. Dat betekent immers dat wij als VUB-alumni nog steeds doen wat we moeten doen: de trein van het (vrij)denken rijdende houden. Immers: *Scientia vincere tenet*!

Jan De Grootte
OSB-raadslid

THO WERKT ERAAN

www.thowerkteraan.com

Zaterdag 13/10, 10u – Jeneverwandeling in Hasselt

Een borrelende stadswandeling langs gebouwen, monumenten en locaties met een rijke jenevergeschiedenis. Een Hasselts jenevertje is inbegrepen en OSB trakteert er nadien nog een paar. Bovendien krijg je een mooi aandenken mee in de vorm van een borrelglasje!

Vertretpunt: Toerisme Hasselt, Maastrichterstraat 59, 3500 Hasselt
Deelname bedraagt € 8 voor leden, € 10 voor niet-leden

Zondag 21/10, 16u30 – Braempraat

Dimitri Leue brengt in een totaalspektakel met woord, muziek, fotografie en architectuur een ode aan Renaat Braem, o.a. bekend als de ontwerper van het rectoraatsgebouw op campus Etterbeek. Ontdek deze voorstelling samen met VUB-rector Caroline Pauwels aan een voordelig tarief. Inschrijven tot en met 7/10.

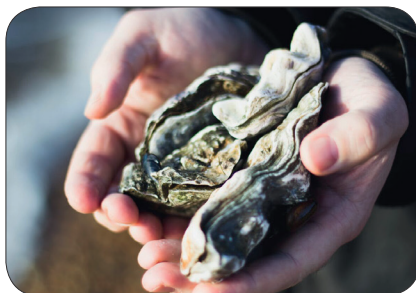
Locatie: CC Westrand, Kamerijklaan 46, 1700 Dilbeek
Deelname bedraagt € 14, € 10 voor -26-jarigen en dagstudenten

Vrijdag 26/10, 18u30 – Brussel, mysterieus en beduiveld

Op zoek naar magische en behekste sporen die Brussel in zijn ban hielden. Aan de hand van sterke verhalen in de wandeling zullen wij het mysterieuze in Brussel ontrafelen. Waren er heksen in Brussel? Wat is hier de geschiedkundige achtergrond van? Spanning verzekerd op de vooravond van Halloween!

Vertretpunt: Centraal Station (lokettenzaal), Europakruispunt 2, 1000 Brussel
Deelname bedraagt € 5 voor leden, € 8 voor niet-leden

Zondag 11/11, 11u – Oestertasting

Naar jaarlijkse gewoonte komen we in Oostende samen voor het culinaire hoogtepunt van het jaar, onze befaamde Oestertasting. Onder leiding van kenner Nick Trachet proeven we zes verschillende oestersoorten. Twee glaasjes wijn of cava zijn inbegrepen in de prijs. Het uitstekende gezelschap krijg je er gratis bij.

Locatie: VLC De Geuzetorre, Kazernelaan 1, 8400 Oostende
Deelname bedraagt € 12 voor leden, € 17 voor niet-leden

Woensdag 28/11, 18u – BrEA-symposium

Where BioTech meets Engineering. How can there be more cross-fertilization between biotech science and engineering? Is there enough collaboration, transparency, interaction and communication today? Key message is the combination of knowledge and expertise. What and how can both parties learn from each other?

Locatie: Aula Q, VUB-campus Etterbeek, Pleinlaan 2, 1050 Elsene
Deelname is kosteloos voor VUB- en ULB-studenten, BrEA-, ie-net- en OSB-leden

Save the date: Vrijdag 7/12 – Dag van de Ingenieur – ULB-campus Solbosch

Inschrijven: www.osb.be – info@osbe.be – 02/644 64 60

VUBorkest

o.l.v. Jurgen Wayenberg

Luchtvaardig

Solist: Ken Serrien (euphonium)

Solist: Carolien Van Nerom (klarinet)

Bart Vande Voorde (klarinet)

Woord: Ingrid Vanruten / Yoeri Lewijze

Raymond Ouverture | Ambroise Thomas

Euphonium Concerto | John Stevens

Il Concerto para Clarinete | Oscar Navarro

Danse Bacchanale | Camille Saint-Saëns

Poème symphonique | naar György Ligeti

Flying theme from E.T. | John Williams

Into the storm | Robert W. Smith

Suite from Aladdin | Alan Menken

Info en reservatie (vanaf oktober):

www.vub.ac.be/vuborkest

concerten@vub.ac.be

Tickets € 12 / € 8 (kassa € 15 / € 10)

TIENEN - zondag 18 november - 16u
CC De Kruisboog (Manège), St.Jorisplein 20

BRUSSEL - zondag 25 november - 15u
AULA VUB Etterbeek, Pleinlaan toegang 13

BREDENE - zaterdag 1 december - 20u
Eventcentrum Staf Versluys, Kapelstraat 76

LIER - zondag 2 december - 15u
CC De Mol, Aarschotsesteenweg 3

GENK - zondag 9 december - 15u
CC C-Mine, Wilde Kastanjelaan 11

Met de steun en/of medewerking van de huizenvandeMens, het Vermeylenfonds, het Willemsfonds, het Humanistisch Verbond, VLC's en VOC's, Instellingen Morele Dienstverlening, Vrijzinnige Dienst Universiteit Antwerpen, HV Vrijdenkend Lier, UPV Kern Lier, Liers Cultureel Centrum, UPV Kern Tienen, Genkse Humanisten, Vrijzinnig Limburg, Erasmushogeschool Brussel, Vriendenkring Personeel VUB/EhB/UZBrussel, Oudstudentenbond VUB, UZBrussel, Dienst Cultuur VUB, Uitstraling Permanente Vorming vzw, het Masereelfonds.

HIGHER EDUCATION FOR THE FUTURE

Challenges for Universities and their Administrators

We thought it would be interesting to start this edition of the BAM! about internationalization with an international voice. Esa Hämäläinen, the Finnish Chairman of HUMANE, gives us his opinion on the subject. HUMANE, Europe's International Network for Higher Education Professionals, is an association for the most senior members of a university administration.

Universities, as safe havens of creating deeper understanding of the world, have always benefited from the mobility of people and ideas to shed the light of wisdom onto their surroundings. As ideas, goods and people move across borders, it is no surprise that internationalization lies in the very heart of any university. From the latter half of the 20th century onwards, the emergence of the European Union and its funding schemes for mobility and research projects manifest the idea of cross-border activity and strengthen citizens' competences. At the same time, this competence building is by no means a prerogative of Europe or transatlantic collaboration – currently the focal point of internationalization in science and education is moving east as the Asian countries are heavily investing in their human capital.

A global world does not only have a global market of goods and people but also global problems. Earth and its population are entering a new era, where nation states, international organizations and multinational companies have to realign their actions to face the global grand challenges as manifested in the UN Sustainable Development Goals 2030. As educators of next generation professionals and leaders, as incubators of new knowledge and technologies, universities have to collaborate and cooperate with other organizations more profoundly than before. The problems and their solutions do not recognize nationality or borders, nor does the cooperation.

Internationalization in the universities is, at the same time, gaining new modes of action. International studies, be it on languages, literature or region, are international by definition. Likewise, any other scientific field cannot be pursued without international collaboration and presence on international fora. With internet and the digital world, we witness a new level of internationalization – immediate and multifaceted. Open access publications, open data and innovation platforms, MOOCs and digital learning environments transform and even challenge our core businesses.

For universities the biggest issue is perhaps to balance the global and local needs. Universities are deeply rooted in (and financed by) nation states and local authorities. They are expected to educate people for local industry and services. Yet science in its forefront needs to be globally relevant and connected. This is not possible without freely moving academic staff and participation in expensive international consortia. It may seem contradictory, but graduates serve their local economy the best when they have an international-oriented mind. Another, intra-institutional challenge is to guarantee academic freedom in a rapidly changing and volatile world. Institutions have to react to national politics and priorities of funding agencies. This may be paramount to the survival of the institutions – yet it cannot overrule an individual's motivation to pursue his or her personal aspirations.

“HET IDEE DAT WE HET WEER ALLEMAAL OP ONSZELF KUNNEN REGELEN IS HOPELOOS ACHTERHAALD”

De internationalisering van Europese universiteiten wordt voor een groot stuk beïnvloed door de Europese Unie. Denk bijvoorbeeld maar aan de Bologna-akkoorden of het Erasmusprogramma. Heeft de golf van euroscepticisme die Europa op dit moment overspoelt gevolgen voor universiteiten en studenten? Wij trokken met deze en andere vragen naar Hendrik Vos, professor Europese politiek aan de UGent.

Er heerst vandaag veel euroscepticisme. Tegelijkertijd wordt er meer dan ooit gebruik gemaakt van het Erasmusprogramma. Heeft dit hier een invloed op? Kijken jongeren die een uitwisseling hebben gedaan anders naar de Europese Unie?

Veel onderzoek is daar niet naar gedaan, maar we weten bijvoorbeeld wel dat in het Verenigd Koninkrijk de jongeren veel sterker voor 'remain' hebben gestemd. Jongeren groeien op in een context die veel 'Europeser' is dan voorheen: via sociale media kan je contacten hebben in allerlei landen en velen kunnen zich uitdrukken in een soort Engels. Met goedkope vliegtuigtickets reis je vlot naar elke Europese uithoek en wat er gebeurt in andere Europese landen haalt sneller dan vroeger het nieuws. Uitwisselingsstudenten zullen dit allemaal nog sneller oppikken en zich dus wellicht ook meer als Europeaan omschrijven.

Maar we mogen niet vergeten dat er ook nog een grote groep jongeren is voor wie die goedkope vliegtuigtickets nog veel te duur zijn en die zich minder vlot in het Engels of een andere taal kunnen of durven uitdrukken. Het lijkt me belangrijk dat er ook naar die groep aandacht gaat en dat er wordt gekeken of zij ook niet een of andere internationale ervaring kunnen meekrijgen.

Opleidingsniveau speelt hierin zeker een rol: hoe lager je afkomst, hoe lager over het algemeen je opleidingsniveau, en hoe kleiner je wereld. De democratisering van het onderwijs lijkt ergens te zijn stilgevallen. Dat is vermoedelijk niet alleen bij ons het geval. Er zijn ook jongeren die veel minder vlot gebruik kunnen maken van de kansen die, mede dankzij de Europese integratie, geboden worden. Gratis roaming is prettig nieuws voor wie gaat citytrippen in Barcelona of een partyflight naar Bourgas boekt, maar wie zelden in het buitenland komt, is toch vooral bang dat de telefoonmaatschappijen ter compensatie de nationale tarieven zullen optrekken.

Op het voorstel om gratis Interrailpassen uit te delen aan 18-jarigen kwam veel kritiek: verspilling van belastinggeld, propaganda om jongeren warm te maken voor het Europese project,... Met een beetje verbeelding zou hetzelfde gezegd kunnen worden over het Erasmusprogramma, dat ook jaar na jaar meer geld van het Europese budget inneemt. Komt daar vergelijkbare kritiek op?

Die kritiek op het Erasmusprogramma is minder uitgesproken, omdat dit programma echt al wel ingeburgerd is en zijn waarde bewezen heeft. Als er al kritiek komt, is het

meestal omdat het nog niet uitgebreid genoeg is. Daar wordt aan gewerkt: steeds meer groepen kunnen er beroep op doen. Het is al lang niet meer alleen voor universitaire studies. Ook buitenlandse stages en andere activiteiten buiten de universiteiten kunnen in het kader van de huidige programma's ondersteund worden.

De Europese eenmaking heeft ook gevolgen gehad voor de organisatie van de universiteiten. Zo werd met de Bologna-akkoorden de bachelor-masterstructuur ingevoerd in heel Europa. Heeft dit geleid tot meer studentenmobiliteit binnen Europa?

Het is moeilijk na te gaan wat nu precies oorzaak of gevolg was, maar we zien doorheen de jaren wel een gestage toename van het aantal uitwisselingsstudenten. Dan spreekt het ook voor zich dat de onderwijsstelsels meer en meer op elkaar afgestemd worden, zonder dat daarom ook maar meteen alles geüniformeerd moet worden.

Is (hoger) onderwijs op dit moment überhaupt een thema in de Europese politiek? De media lijken in elk geval meer aandacht te hebben voor migratie, brexit,... en andere hete hangijzers.

Politieke energie is eindig en niet alle thema's kunnen bovenaan de prioriteitenladder staan. Maar tegelijk is er wel een besef dat onderwijs belangrijk is. Niet alleen om economische redenen (de Europese arbeidsmarkt heeft behoefte aan goed opgeleide mensen, die liefst ook een beetje

zicht hebben op de wereld van vandaag), maar ook omdat onderwijs zo belangrijk is in de ontplooiing van mensen en voor hun toekomstkansen in het algemeen. Ik merk toch dat het thema blijft opduiken. Bij discussies over een meerjarenbegroting duurt het bijvoorbeeld nooit lang of er is wel iemand die het heeft over de financiering van uitwisselingsprogramma's, en dat daar zeker nooit het mes in mag worden gezet.

Beleid en universiteit mogen geen werelden zijn die los van elkaar staan.

Universiteiten laten regelmatig hun stem horen in het vluchtelingendebat. Zo reikte de VUB een eredoctoraat uit aan de Italiaanse politica Emma Bonino en aan dokter Pietro Bartolo, die actief is op Lampedusa. De KUL en de UGent reikten dan weer een gezamenlijk eredoctoraat uit aan Angela Merkel, deels voor haar "Wir schaffen das"-beleid. Worden deze signalen gehoord in Europa? Hebben ze een impact op de beleidsmakers?

Het is goed dat universiteiten een stem blijven hebben in de maatschappelijke debatten die ertoe doen. En dat beleidsmakers ook de weg naar de universiteiten blijven vinden, al is het maar om zo'n eredoctoraat op te halen en er een speech te geven. Universiteiten zijn wel degelijk plekken die van groot

maatschappelijk belang zijn, omwille van het onderzoek dat er gebeurt en omdat volgende generaties er worden opgeleid.

De wisselwerking met het beleid is dus erg belangrijk. Alle mogelijkheden moeten worden aangegrepen om dit verder uit te bouwen. Beleid en universiteit mogen geen werelden zijn die los van elkaar staan. Het beleid moet zich laten inspireren en adviseren door de kennis die aan de universiteiten bestaat en universiteiten moeten blijven inspelen op beleidskwesties die relevant zijn.

Welke invloed zal de brexit hebben op Britse studenten die in de EU willen studeren en omgekeerd?

De brexit is zodanig onvoorbereid en het hele proces loopt momenteel nog zo chaotisch dat daar geen antwoord op kan gegeven worden. Het legt wel bloot hoe absurd het hele idee achter de brexit is. Als je het consequent doortrekt, dan vliegt het Verenigd Koninkrijk inderdaad uit dat programma, maar dat zou waanzin zijn. Britse universiteiten zijn sterk, mede omdat ze zo 'bevrucht' worden door studenten en onderzoekers vanuit allerlei andere landen. En omgekeerd. Het idee dat we het weer allemaal op onszelf kunnen regelen, en zo de beste kunnen blijven of worden, is hopeloos achterhaald.

We zullen op dat vlak dus moeten zien wat de toekomst brengt. Bedankt voor dit interview!

Vincent Punie

KORT NIEUWS

VUB heeft nieuwe Vicerector Internationalisering

Op 12 september maakte de Raad van Bestuur van de VUB de benoeming bekend van Prof. dr. Romain Meeusen tot haar nieuwe Vicerector Internationaliseringsbeleid. Romain Meeusen is verbonden aan de faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie. Met zijn nieuwe functie krijgt hij de verantwoordelijkheid voor één van de topprioriteiten van de VUB. Proficiat Romain!

Vernieuwd AfricaMuseum opent zijn deuren voor OSB

Schrijf 27 april 2019 alvast in uw agenda, want op die dag brengen we met de OSB een groepsbezoek aan het volledig vernieuwde AfricaMuseum in Tervuren. Niet te missen!

LEADERS FOR THE WORLD

AIESEC is een studentenorganisatie met afdelingen aan universiteiten over de hele wereld, ook aan de VUB. Leiderschapsvorming staat centraal bij hen, maar wat verstaan zij daar juist onder en hoe willen ze dit bereiken? Wij laten AIESEC zelf aan het woord.

Studenten die aan de VUB studeren weten niet altijd wat AIESEC precies betekent of kan betekenen voor hen. Sommigen associëren het met een organisatie die uitwisselingsprojecten voorziet, anderen denken dan weer dat we een reisbureau voorstellen. Er zijn er zelfs die ervan uitgaan dat we een bepaalde studentenvereniging zijn binnen de Ingenieursfaculteit. In werkelijkheid focust AIESEC zich heel erg op leiderschapontwikkeling onder jongeren. Elke activiteit die we uitvoeren draait telkens rond het ontwikkelen van leiderschap, want dit is de perfecte manier om onze visie te bereiken; "vrede, en het vervullen van het menselijk potentieel".

In de praktijk doen we dit door vrijwilligerswerk en stages aan te bieden in het buitenland, maar het kan bij AIESEC ook via andere wegen. Wat vooral belangrijk is, zijn de leiderschapskwaliteiten die ieder van ons kan ontwikkelen. Deze leren ons conflicten in en rond onszelf aan te pakken.

Een voorbeeld van zo'n conflict is zelfbesef. Het weten van wie je bent als persoon leidt tot meer bewustwording en vice versa. Deze ontwikkeling zorgt op haar beurt ook voor het vergemakkelijken van individuele besluitvorming, wat altijd van pas komt. Een fout die velen onder ons maken is dat we het succes van een ander proberen te imiteren. Dit werkt averechts. We zorgen er dan onder andere net voor dat we onszelf niet de nodige ruimte geven om onze eigen capaciteit volledig te benutten. We kunnen beter ons zelfbesef ontwikkelen door onze waarden, sterktes en passies te bepalen, die tijds- en situatiegebonden zijn.

Daarnaast is het belangrijk om hier en daar stappen uit onze comfortzone te zetten, en om ons te gedragen als wereldburgers. Met dat laatste bedoelen we het creëren van een interesse in globale gebeurtenissen en vooral het durven om verantwoordelijkheid te nemen in het verbeteren van de wereld. Internationalisering is hierin een onmiskenbaar begrip; het leren van andere culturen geeft ons de kans om nieuwe kennis toe te passen in een vertrouwde omgeving.

Een kwaliteit die moeilijker te ontwikkelen is, is de kracht om anderen te inspireren. Hierbij speelt het duo communicatie en emotionele intelligentie een rol, al weegt het ene meer door dan het andere. De bijdrage die je levert aan andermans ontwikkeling en de invloed die je hebt op zijn of haar acties, kan aantonen dat je een leider bent.

Een laatste belangrijke factor is oplossingsgericht zijn. De wereld draait snel en duurzaam, en daarom is het bijvoorbeeld nodig om zich ook snel aan veranderingen aan te passen. Wilskracht en flexibiliteit kunnen handig zijn wanneer een probleem zich voordoet. Dit is vooral nodig in de huidige werkomgeving, aangezien de politieke en economische situatie vrijwel altijd onzeker is. Een oplossingsgerichte persoon geeft niet meteen op wanneer hij faalt, maar zorgt er net voor dat hij zichzelf en zijn team oppikt en naar de eindstreep leidt.

Stel je een wereld voor waarin iedereen streeft naar deze kwaliteiten. AIESEC gelooft dat jongeren de sleutel zijn tot een betere en zekere toekomst. Via buitenlandse ervaringen ondersteunen we jonge leiders die deel uitmaken van deze toekomst. Dat is waarom we doen wat we doen.

Batte Shamilah, oprichtster van OGERA

Om deze mondiale strijd een draagvlak te geven in Vlaanderen heeft UCOS (Universitair Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking) het project CHanGE gelanceerd. Met de *Campaign for sexual Health & Gender Equality* slaan ze de handen in elkaar met internationale partners en Vlaamse studenten om een gendergelijke wereld te bekomen.

Overall ter wereld, zowel in België als ver daarbuiten, zetten organisaties en individuen zich in voor meer gendergelijkheid. Soms riskeren zij zelfs hun leven om seksuele en reproductieve rechten te eisen. CHanGE wil deze dappere personen en hun initiatieven in de verf zetten en hen de erkenning bezorgen die ze verdienen. Juist omdat we geloven in deze lokale en regionale organisaties trekken ieder jaar 12 Vlaamse studenten naar partners in het Zuiden om met eigen ogen te zien hoe deze organisaties te werk gaan.

Deze zomer stonden Cuba, Oeganda en India op het programma. In kleine teams hebben de 12 CHanGEmakers zich ondergedompeld in de complexe context van deze interessante gastlanden. Bij deze enthousiaste en geëngageerde studenten waren dit jaar maar liefst 2 VUB-alumni. Linde Goossens (Master Geschiedenis) en Lotte Hauben (Master Criminologische Wetenschappen) hebben respectievelijk in India en in Oeganda de strijd voor gendergelijkheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten gedurende 3 weken van dichtbij verkend. Ter plekke zijn zij de confrontatie aangegaan met de uitdagingen waarmee de lokale bevolking dagelijks oog in oog komt te staan.

Zo heeft het team in Oeganda OGERA (Organisation for Gender Empowerment and Rights Advocacy) leren kennen, een bruisende organisatie actief in het hartje van Kampala. Deze organisatie wordt geleid door en voor lesbiennes, biseksuelen, transgenders

De vrijheid om zelf een partner te kiezen, besluiten of en wanneer je kinderen krijgt, het recht op vrije seksuele oriëntatie of op abortus: het zijn aspecten in ons leven die we maar al te vaak als vanzelfsprekend ervaren. Voor deze seksuele en reproductieve rechten wordt dagelijks een harde strijd gevoerd in landen over heel de wereld.

en vluchtelingen werkzaam in de seksindustrie. Zij ijveren voor meer bewustzijn rond basisgezondheidsvoorzieningen voor deze kwetsbare groep. Zeker het hoge cijfer van hiv-infecties onder vrouwelijke sekswerkers is alarmerend. Deze sterke vrouwen leiden een zeer controversiële beweging, aangezien zowel sekswerk als de LGBTQI-gemeenschap in Oeganda nog steeds niet geaccepteerd zijn en bijgevolg geen gelijke behandeling en rechten genieten.

Drie intensieve weken later zitten de CHanGEmakers boordevol inspirerende verhalen en ervaringen die ze maar al te graag willen delen in Vlaanderen. En dat is exact wat er staat te gebeuren: samen met hun team zijn ze vanaf september volop hun verhalen aan het delen, informatie aan het verspreiden maar vooral bezig met het aantonen dat gendergelijkheid en seksuele en reproductieve rechten en gezondheid echte mondiale uitdagingen zijn.

Lotte Hauben, CHanGEmaker

Ben jij ook benieuwd wat de CHanGEmakers dit jaar allemaal nog gepland hebben? Hou dan zeker de volgende kanalen in de gaten:

- www.facebook.com/ucosfanpage
- Instagram: [ucos.be](https://www.instagram.com/ucos.be)
- www.ucos.be/change

EEN VUB-ALUMNUS IN HET BUITENLAND

Jean-Philippe Dieudonné vertelt over zijn leven in Ivoorkust

« Mijn thuis is waar mijn Stella staat ». Dankzij de globalisering kan ik nu zeggen dat mijn thuis Abidjan is, waar ze Stella gewoon verkopen in de plaatselijke Carrefour, net naast de Colgate-tandpasta en de Nutella-choco, de Lay's-chips en de koekjes van Lu.

Het is onmogelijk om Ivoorkust te omschrijven in enkele trefwoorden. Ik ga het toch proberen. Het is een enorm rijk land met redelijk wat armoede. Het is een land met eindeloos uitgestrekte wouden en een miljoenenstad met een moderne skyline, Abidjan.

Net zoals de meeste werelddollen op de markt zullen jullie denken dat Abidjan de hoofdstad is van Ivoorkust, maar niets is minder waar. De eigenlijke hoofdstad heet Yamoussoukro en ligt op een drietal uur rijden ten noorden van Abidjan. Het is de geboortestad van de eerste president van het land, Félix Houphouët-Boigny (1905-1993), door de Ivorianen nog steeds als hun burgervader beschouwd. Hij besliste om een nieuwe hoofdstad te bouwen en liet er kolossale gebouwen plaatsen zoals de *basilique Notre-Dame de la Paix*, tot vandaag nog steeds de grootste basiliek ter wereld. Maar de ministers hadden geen zin om zich voor het werk telkens vanuit hun woonplaats Abidjan te verplaatsen, waardoor Yamoussoukro nu meer een spookstad is, midden in het woud, omringd door lokale traditionele dorpen.

Je vraagt je waarschijnlijk af hoe een Brusselse student in Geus naam in Abidjan terecht komt. Wel, ik ben opgegroeid in Tervuren en tweetalig opgevoed. Achteraf gezien een meesterzet van mijn ouders waar ik nog steeds dagelijks de vruchten van pluk. Bij mijn eerste bezoek aan de campus van de VUB was ik verkocht. In plaats van 20 minuten te moeten pendelen tussen faculteiten, zoals in Antwerpen of Leuven, bleek op de VUB iedereen gewoon

samen te zitten en zijn er maar twee à drie cafés waar de studenten samentroepen. Handig als je niet graag wandelt. Na mijn master rechten behaalde ik er nog de master-na-master in het notariaat en werkte daarna bij een groot notariskantoor in hartje Brussel, waar mijn tweetalige opvoeding goed van pas kwam, en in een klein familie-kantoor in Diegem.

Mijn eerste reis naar Ivoorkust dateert van december 1999. Met de hele familie hebben we er een grote rondreis gedaan. Een van de broers van mijn vader woonde er immers al bijna 35 jaar en vroeg wanneer hij ons eens mocht ontvangen. Die eerste reis naar West-Afrika was voor mij als twaalfjarige een openbaring en heeft een diepe indruk nagelaten.

De laatste jaren ging ik er dan ook regelmatig op verlof. Ik nam telkens wat vrienden mee om hen dit prachtige Afrikaanse land te tonen en het samen met mij verder te ontdekken. Het was op een van die reizen dat ik na enkele koude pintjes aan een maquis (kleine lokale bar) opmerkte dat ik hier ook wel zou kunnen wonen. Het vooruitzicht van een pied-à-terre in Afrika zal ongetwijfeld meegespeeld hebben bij het enthousiasme van mijn vrienden.

Mijn oom had er zelf nog niet over nagedacht, maar al snel kwamen we tot de conclusie dat het voor hem wel positief zou zijn om een familielid bij zich te hebben om hem bij te staan in zijn activiteiten, zijnde de financiële wereld en de vastgoedsector. In maart 2018 heb ik dan de sprong gewaagd en ben ik met mijn valiezen aangekomen in Ivoorkust. Ik kan met de hand op het hart zeggen dat ik hier nog geen seconde spijt van heb gehad.

Ivoorkust is een land met een enorm potentieel. De Ivorianen zijn een heel vriendelijk volk die je meteen thuis doen voelen. Arm of rijk, ze zijn heel sociaal en joviaal en vinden altijd wel een excuus voor een leuk feestje. Iedere avond kan je op vele plaatsen terecht om een Ivoire te drinken, een Castel of een andere plaatselijke « Stella ». Als Belgische bourgondiër ben ik hier wel goed terechtgekomen. Het Ivoriaans eten smaakt voortreffelijk, al moet je soms duidelijk maken : « pour moi pas trop piquant ». Afrikanen

eten nu eenmaal graag spicy. Maar ik kan hier ook in vele Europese restaurants terecht voor een pot Belgische mosselen, een vol-au-vent of een steak met persaus en frietjes.

Er is een hechte gemeenschap Belgen hier aanwezig, en natuurlijk ook veel Fransen en andere nationaliteiten. Dankzij *Whatsapp* sta ik in direct contact met mijn familie en vrienden in België en over de hele wereld. Ik kan het natuurlijk niet laten om geregeld een foto te sturen van aan het strand of in de natuur met de vraag: wat doen jullie vandaag op deze doordeweekse dinsdag ?

Want dat is een van de redenen waarom ik mij zo goed voel in dit land. Hier ziet geen enkele werkdag er hetzelfde uit. Mijn werk bestaat voornamelijk uit het ontdekken van nieuwe opportuniteiten en deze vervolgens van begin tot eind opvolgen. Deze verantwoordelijkheid gaat gepaard met veel vrijheid en de mogelijkheid om het hele land af te reizen. Natuurlijk is er ook enig administratief werk te verrichten. Dat past echter niet in het avontuurlijke beeld dat we hebben van Belgen in het buitenland, zodat ik hierover niet zal uitwijden.

Ik kan met de hand op het hart zeggen dat ik hier nog geen seconde spijt van heb gehad.

Ik leer elke dag nieuwe dingen bij en ontmoet nieuwe interessante mensen die mij zowel op professioneel als op persoonlijk vlak doen groeien. En als ik eens geen zin heb om de zon te zien dan blijf ik gewoon een zondag in bed en bingewatch ik een hele dag een of andere serie op Netflix met een pak chips en een cola in de hand. Student aan de VUB of investeerder in Ivoorkust, sommige dingen blijven natuurlijk hetzelfde op elk continent.

Er zijn soms ook wat frustraties zoals vertragingen of een trage bureaucratie. Hoewel cliché, hebben ze zich hier geperfectioneerd in de leer van het academisch kwartiertje. Maar in België heb je al deze frustraties ook. En ik kan jullie garanderen : het is gemakkelijker om te gaan met files of vertragingen als je omringd bent door palmbomen en de zon op je zonnebril schijnt, dan in de gietende regen op de Brusselse Ring na het werk.

Jean-Philippe Dieudonné

INTERNATIONAAL HUMANISME

Een naoorlogse gemeenschap

“Met grote verwachtingen gingen wij de vrede (na de Tweede Wereldoorlog) in. Wij waren jong en achteloos en dachten dat alles wel beter zou worden. Onmiddellijk echter rezen de ideologische tegenstellingen. Alles wat wij in de oorlog zagen, herhaalde zich in vreedstijd (...) Wij geloofden in rijkdom van een vrijdenkend verleden, wij wisten dat wij evengoed over traditie beschikten als zij die ons vertelden dat zij er hun kracht uit hebben geput. Maar wij deinsden net zomin terug voor nieuwe ideeën.”

Zo zag Michel Oukhow (1926-1997), een belangrijke figuur binnen het Humanistisch Verbond (HV) in Vlaanderen, de maatschappij rond zich in 1951. In een bijdrage aan het *Liber Amicorum* van Robert Dille, één van de stichters van het HV, beschrijft hij zijn kijk op de wereld in de periode van de oprichting van het Humanistisch Verbond.

Krantenartikel n.a.v. het eerste congres van de IHEU in 1952. Julian Huxley (1887-1975) zat het congres voor.

(Bron: NRC Media, 22-08-1952, s.p.)

Een jaar na de oprichting van het HV schoot het naoorlogse humanisme ook internationaal uit de startblokken. In 1952 werd de International Humanist and Ethical Union (IHEU) opgericht. Het is een mooie internationale samenwerking met leden uit de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Oostenrijk, Nederland, België en India. De IHEU is aan het begin van de jaren 1950 hét symbool van de moderne humanistische beweging. Vandaag telt ze meer dan 160 lidverenigingen in meer dan 50 verschillende landen.

Het naoorlogs humanisme, de nieuwe variant van vrijdenken op dat moment, ontstaat door jonge onkerkelijken, met als belangrijke namen de Brit Harold J. Blackham, de Amerikaan Hutton Hynd en de Nederlander Jaap van Praag, die ruimte willen creëren voor een generatie die volgens hen volledig losstaat van religie. In het eerste boek dat van Praag over modern humanisme uitbrengt – *Modern Humanisme: een renaissance* – zegt hij: “Dit boek is geboren uit de behoefte aan een verantwoord levensbeschouwing op niet-godsdienstige basis, die zowel fundamenteel voor het persoonlijk leven als richtlijn voor een cultuurschepende activiteit zou kunnen zijn.

Deze levensbeschouwing is het moderne humanisme, waarvan dit boek getuigt”. De vertegenwoordigers van de jonge humanistische beweging geloven dat hun levensbeschouwing als geloofwaardig alternatief naast de abrahamitische godsdiensten (christendom, islam en jodendom) kan staan. De Tweede Wereldoorlog heeft volgens hen aangetoond dat grote verhalen hebben gefaald en een jonge generatie de handdoek moet opnemen om, alvast in België en Nederland, de naoorlogse terugkeer naar een conservatieve samenleving tegen te gaan.

Het moderne humanisme is in België en, zij het indirect, in Nederland de historische erfgenaam van vrijdenkersbewegingen zoals La Libre Pensée en De Dageraad. Die organisaties streefden naar een staat waarin het openbare leven volledig gescheiden was van kerkelijke invloeden en kenmerken. Vanaf het einde van de 19e eeuw doen de Belgische bewegingen ook al aan gemeenschapsvorming door “vrije communies” te organiseren – de Lentefeesten of Feesten Vrijzinnige Jeugd van vandaag – en in beperkte mate zorg aan te bieden in ziekenhuizen. Anno 2018 is het moderne humanisme in België 16 jaar officieel erkend

als niet-confessionele levensbeschouwing. In Nederland gaat die maatschappelijke erkenning zelfs al terug tot in het midden van de jaren 1960.

In Groot-Brittannië en de Verenigde Staten is het moderne niet-religieuze humanisme erfgenaam van de Ethical Societies, Ethical Culture Groups en het Amerikaanse religieus humanisme. De erfenis van de Ethical Societies leeft nog door in de naam van IHEU. De naam International Humanist and Ethical Union was immers een compromis. De Europeanen wilden het woord humanisme in de naam, de Angelsaksische vertegenwoordigers stonden op het woord ethical. Pas met de publicatie van Humanist Manifesto II in 1973 zullen ook die humanistische organisaties officieel atheïstisch worden.

Veel meer dan bij vrijdenkersbonden in België en Nederland het geval was, voorzagen Angelsaksische organisaties al voor de oorlogsjaren een sociale ruimte voor onkerkelijken (atheïsten, maar ook agnosten, pantheïsten, deïsten, ...).

De opkomst van het moderne humanisme betekent ook voor het eerst streven naar rechten voor onkerkelijken als gemeenschap. In Nederland ligt de focus van de humanisten al snel op het vormen van een gemeenschap, met eigen consulentes. In Vlaanderen zal tot de jaren 1960 de sociale en culturele ontvoogding van buitenkerkelijken ondergeschikt zijn aan individuele ontplooiing en intellectualisme. Dat 10 van de 12 stichtende leden van het Vlaamse Humanistisch Verbond een diploma hoger onderwijs of doctoraat hadden en werkzaam waren in het onderwijs, zat daar zeker voor iets tussen. Het Humanistisch Verbond zet in de beginjaren vooral in op lezingen en onderlinge discussie met een beperkt ledenaantal. Pas in de loop van de jaren 1960 wordt de focus verlegd naar 'praktisch humanisme'. Het HV wordt dan een vereniging die ijvert voor een sociale ruimte voor buitenkerkelijken, met eigen rituelen. Het cultuurpact en de erkenning als niet-confessionele levensbeschouwing zijn daar de vruchten van.

Hoewel het humanisme in Vlaanderen de erfgenaam is van vrijdenkersbewegingen, betekent de nieuwe levensbeschouwing een breuk met het radicaal antiklerikale verleden van bijvoorbeeld l'Affranchissement en La Libre Pensée. Het moderne humanisme wil alle buitenkerkelijken vertegenwoordigen en zo een structuur uitbouwen naast de andere Belgische zuilen (de katholieke en in mindere mate socialistische en liberale zuilen, bij gebrek aan een beter woord). De affiniteit die Vlaanderen heeft met het moderne humanisme wordt pas veel later ge-

Karel Cuypers (midden), in gesprek met Robert Dille en prof. Bingen, was de eerste voorzitter van het HV.

(Bron: CAVA Fotocollectie Frans Kempnaers (FOTO2198))

deeld in Wallonië. Dat zorgt ervoor dat de twee landsdelen op levensbeschouwelijk vlak erg verschillende trajecten afleggen in de tweede helft van de 20e eeuw.

Nu, 67 jaar na de oprichting van het Humanistisch Verbond door het triumviraat Karel Cuypers, Robert Dille en Lucien De Coninck, is de levensbeschouwing in België erkend, zijn er consulentes in de gevangenissen, het leger en ziekenhuizen, is het officieel onderwijsnet uitgebouwd en is voor heel wat bio-ethische hangijzers vooruitgang geboekt. Natuurlijk kunnen heel wat dingen beter, maar de verwezenlijkingen in België zijn, in internationaal perspectief, indrukwekkend. Een actueel overzicht staat in het boek *Op zoek... De evolutie van het vrijzinnig humanisme in Vlaanderen sinds de Tweede Wereldoorlog* van Gily Coene, Jimmy Koppen en Frank Scheelings.

Het Centrum voor Academische en Vrijzinnige Archieven doet momenteel intensief onderzoek naar de opkomst en evolutie van internationaal naoorlogs humanisme.

In april 2019 verschijnt het boek "Organized Humanism in the World. Belgium, Great Britain, the Netherlands and the United States of America 1945 – 2005" bij uitgeverij ASP. Zes professionele historici presenteren hun beste inzichten over de humanistische beweging in hun land, samen met internationale interacties. Interessant wordt het zeker, al was het maar om te weten wat bijvoorbeeld 'Godless Communism' betekent en wat de gevolgen van die term waren voor mensen die het vrijzinnige gedachtegoed delen.

Niels De Nutte

Wetenschappelijk medewerker CAVA

HUMANISME IN ZUID-AFRIKA

Een ommezwaai in het levensbeschouwelijke landschap

Op de vorige pagina's kon je lezen hoe wereldwijd een humanistische beweging op gang kwam na de Tweede Wereldoorlog. Toch is het vrijzinnig humanisme de dag van vandaag niet overal even sterk vertegenwoordigd. Hoe lager de economische welvaart, hoe religieuzer de bevolking – met het Afrikaanse continent als koploper. Zuid-Afrika is met zijn westerse invloeden hierin een bijzonder geval. Jana Peeters schetst voor ons de geschiedenis en de huidige situatie van het levensbeschouwelijke landschap.

Een terugblik

Wie Zuid-Afrika zegt, zegt geschiedenis. Het is het land waar de mensheid werd geboren en waar sinds de prehistorie verschillende volkeren en culturen elkaar ontmoeten. De geschreven geschiedenis van Zuid-Afrika begint echter pas met de aankomst van de eerste Europeanen. Niet de Nederlanders, maar de Portugese zeevaarder Bartholomeu Diaz zette in 1488 als eerste voet aan wal. Met het plaatsen van een kalkstenen pijler en een christelijk kruis zette hij ostentatief een nieuwe levensbeschouwelijke tendens in gang. Toen de Nederlander Jan Van Riebeeck in 1652 arriveerde, duurde het niet lang voor het christendom samen met economische expansiedrang werd geïntroduceerd.

Wanneer verschillende culturen samenkomen ontstaat er een *clash*. Dat is precies wat er gebeurde in deze periode. Tot voor de aankomst van de Nederlanders, de Franse hugenoten en later de Britten werd zuidelijk Afrika bewoond door de Khoisanvolken. Deze bevolkingsgroepen hadden verschillende gewoontes die door de kolonisten als vreemd werden beschouwd. Vooral het geloof in goede en boze geesten die de elementen in de natuur beïnvloeden

werd door de christelijke kolonisten als heidens ervaren. De westerse missionarissen trokken de foute conclusie dat zij geen religie hadden, omdat er zodanig veel stromingen in hun geloofsovertuiging bestonden. Drie jaar na aankomst van de Nederlanders werden de eerste gereformeerde kerken gesticht en werden traditionele Afrikaanse godsdiensten verboden.

Zuid-Afrika werd een *melting pot* van culturen en levensbeschouwingen, want naast de West-Europeanen en de inheemse bevolking was er in de 17e eeuw een grote aanvoer van slaven uit andere Afrikaanse en Aziatische landen. Om hun positie te verbeteren, lieten velen zich bekeren tot het christendom of trouwden ze met kolonisten. Omdat dit net te veel nieuwe broeders en zusters waren naar de zin van de Verenigde Oost-Indische Compagnie, werden deze huwelijken verboden. Dit was waarschijnlijk de eerste aanzet voor segregerende normen in het land, verantwoord met de gepaste Bijbelverzen. Het gevolg is welbekend.

Een diverse samenleving

Het resultaat was een diverse bevolking die kampte met

haar eigen uitdaging: een plaats vinden voor ieder individu binnen een sterk gevarieerde samenleving. Een samenleving die bij de afschaffing van de apartheid nog steeds intens verweven is met het christelijk geloof. Hoewel Zuid-Afrika het minst religieuze land van Afrika is, noemt driekwart van de Zuid-Afrikaanse bevolking zichzelf religieus. Ongeveer 95% hiervan voelt zich verbonden met het christendom. Dit tegenover twee derde op schaal van de wereldbevolking en 44% van de Belgen die zichzelf als religieus beschouwen.

Het lijkt contradictorisch dat de landen die verantwoordelijk waren voor de kolonisering en de verspreiding van het christendom in Zuid-Afrika thans bij de meest seculiere samenlevingen ter wereld behoren. Is de nood aan houvast in de onzekere leefomstandigheden van een ontwikkelingsland de oorzaak hiervan? Onderzoeksbureau Gallup onderzocht de relatie tussen het nationaal inkomen en geloof en concludeerde dat hoe armer een land is, hoe religieuzer de inwoners zijn.

Na de afschaffing van de apartheid werden verschillende pogingen ondernomen om de bevolking te herenigen onder de noemer 'regenboognatie'. In deze periode, waarbij radicaal wordt afgezet tegen onderdrukking, zien we twee bewegingen. Enerzijds is er een sterke vermenging van christelijke geloofsaspecten met inheemse tradities bij de zwarte bevolking. De traditionele religies lijken terug een plaats te krijgen, hoewel ze nog vaak achter gesloten deuren gebeuren, omwille van het stigma door de Witchcraft Suppression Act van 1957. Deze wet die kennis over hekserij en verwante praktijken strafbaar maakt wordt momenteel herzien.

Anderzijds lijkt er een algehele ommezwaai plaats te vinden in de religieuze beleving van Zuid-Afrikanen. In 1994 werd afgestapt van een christelijke politieke theocratie naar een seculier politiek regime. De grondwet van het nieuwe Zuid-Afrika stelt dat iedereen recht heeft op vrijheid van geweten, godsdienst, gedachte, overtuiging

en mening. Met deze overstap ondergaat het levensbeschouwelijke landschap van Zuid-Afrika een geleidelijke verandering. Hoewel een groot aantal niet-gelovigen uit de blanke gemeenschap afkomstig is, is de grootste verandering toe te schrijven aan het toenemende aantal mensen in zwarte gemeenschappen die openlijk hun atheïsme en niet-religiositeit aankondigen.

Intrede van georganiseerde vrijzinnigheid

Ondanks de stigma's die nog sterk aanwezig zijn tegenover atheïsten, komen steeds meer mensen openlijk uit voor hun keuze om niet te geloven. Gedurende lange tijd bleven initiatieven en een georganiseerde dienstverlening uit, ofwel stierven ze niet lang na de opstart een stille dood. Desondanks ging in 2014 de South-African Secular Society met succes uit de startblokken. SASS zet zich in voor een openbaar beleid dat zich baseert op wetenschappelijke feiten boven religieuze dogma's. Dit doet ze door verder werk te maken van juridische en politieke systemen die een stem geven aan Zuid-Afrikaanse seculiere gemeenschap.

De meest recente prestatie van SASS laat het Ministerie van Binnenlandse Zaken toe om seculiere consulenten op te leiden en aan te stellen. Dankzij dit initiatief kan de SASS binnenkort niet enkel naamfeesten, lentefeesten en afscheidsplechtigheden, maar ook officiële huwelijksplechtigheden aanbieden. Hiermee wordt bovendien een belangrijke stap gezet voor de rechten en vrijheden van de LGBTQI-gemeenschap in Zuid-Afrika.

Met de afschaffing van de apartheid werd een nieuwe periode aangekondigd. Hoewel er nog een lange weg te gaan is, werden belangrijke stappen gezet om de vrijheden van de Zuid-Afrikaanse bevolking te garanderen.

Jana Peeters deed onderzoek naar het levensbeschouwelijke spanningsveld in de zorgsector in Zuid-Afrika.

Wij zijn er voor jou!

Bij deMens.nu staat de mens centraal. En mensen willen verbonden zijn met elkaar. Daarom vind je overal in Vlaanderen en Brussel een huisvandeMens in je buurt.

In een huisvandeMens kan je terecht voor:

Informatie

Levensbeschouwelijke onderwerpen, vrijzinnig humanisme en zijn waarden, ethische en maatschappelijke thema's zoals euthanasie, abortus, mensenrechten, ...

Vrijzinnig humanistische plechtigheden

Geboorte, huwelijk of relatieviering, overlijden of afscheid, ...

Gesprekken levensvragen en zelfbeschikking

Ook omtrent levensbeschouwing en zingeving. Vanaf 16 jaar.

Waardig levenseinde

Informatie over euthanasie, patiëntenrechten, palliatieve zorg ... of hulp bij het opstellen van een wilsverklaring.

Gemeenschapsvorming

Informatie over initiatieven en activiteiten van de lokale vrijzinnig humanistische verenigingen en ontmoetingscentra.

Aan de slag als vrijwilliger

Wij zorgen voor begeleiding en geven je alle kansen.

Bezoek ons op www.deMens.nu

[facebook.com/deMens.nu](https://www.facebook.com/deMens.nu)

JOURNÉES NATIONALES DE LA PRISON / NATIONALE DAGEN VAN DE GEVANGENIS

À QUOI SERT (VRAIMENT) LA PRISON ? 16 NOV > 1 DEC
WELK NUT HEEFT DE GEVANGENIS (ÉCHT) ? 2 0 1 8

WWW.JNP-NDG.BE

Welk nut heeft de gevangenis (écht)?

De Huizen on tour

Een boeiend panelgesprek, aangevuld met Marijn Devalck die verschillende jail songs brengt van Johnny Cash.

Er is dringend een alternatief nodig voor onze huidige Belgische gevangnissen. Daarover is men het doorgaans eens. De kerntaak van een gevangenis is de gevangene individueel en veilig voorbereiden op een succesvolle terugkeer in de maatschappij. Zonder herval of recidive dus. En daar wringt het schoentje. De negatieve effecten zijn gekend; de nood aan een oplossing dringt zich op. Die oplossing komt in de vorm van detentiehuisen, als vervanging voor de huidige gevangnissen.

Detentiehuisen bieden aan gedetineerden de mogelijkheid om een individueel oplossingstraject te doorlopen, conform de regels van de Basiswet, met betere slaagkansen voor een leven na de opsluiting. Bovendien creëren deze huisen boeiende opportuniteiten voor stadsvernieuwing. Een eerste vorm van dergelijke detentiehuisen werd alvast door de regering goedgekeurd en komt in de vorm van transitiehuisen: kleinschalige opvanginitiatieven voor gedetineerden aan het einde van de straftijd.

Op **27 november (19u00)** organiseren we in **Brussel** een panelgesprek met verschillende experts rond deze thematiek. Naast het panelgesprek luistert Marijn Devalck, spreekbuis en ambassadeur van dit project, de avond op met verschillende jail songs uit het repertoire van Johnny Cash.

Meer info & inschrijvingen:
ndg@vrijzinnigbrussel.be en www.vrijzinnigbrussel.be